

**LIDSKÁ PRÁVA TADY
PRÁVA ROMŮ TEĎ**
BUDÍČEK PRO EVROPSKOU UNII

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

„Vše, co chceme, je, aby s námi zacházeli jako s lidmi. Žijeme tak a měli by se k nám také tak chovat... ještě nikdy jsme se necítili tak odlišní. Ted' se tak opravdu cítíme.“

Starší romský pár, Avas, Maďarsko, říjen 2012

Romové, kterých podle odhadů v Evropě žije 10-12 milionů, v minulosti trpěli pronásledováním, vyloučením a odlišným zacházením. Nejkrutější epizodou romské historie byl Porrajmos (Holokaust) za druhé světové války, během níž nacisté vyvraždili statisíce Romů. I po válce evropské vlády vůči Romům uplatňovaly tvrdé praktiky. Český ombudsman odhadl, že během osmdesátých let dvacátého století bylo na území bývalého Československa nuceně sterilizováno na 90 000 (romských) žen.

Podle Agentury EU pro základní práva se v roce 2009 v průměru každý druhý Rom stal obětí rasové diskriminace, která jim brání nalézt práci nebo získat kvalitní vzdělání. Romové – jednotlivci i celé komunity - se stávají terčem rasově motivovaných útoků, často žijí ve vyloučených lokalitách, které se nezdá náhodou nacházet poblíž smetišť a znečištěných míst, odkud mohou být kdykoliv nuceně vystěhováni. Desetitisíce romských dětí je segregováno v čistě romských školách nebo třídách a v institucích, kde se učí podle redukovaných vzdělávacích plánů určených pro děti s „lehkým mentálním postižením“.

Pro takové porušování lidských práv není v současné Evropě místo, zvláště když

v regionu existují silné mechanismy na ochranu lidských práv. Evropská unie přijala antidiskriminační předpisy již před více než dekádu, ale každodenní zkušenosti Romů s diskriminací otevřeně ukazují, že evropské instituce selhaly v aplikaci vlastních závazků a zákonů a že nedokáží zajistit rovné postavení jedné z největších evropských etnických menšin.

KDO JSOU ROMOVÉ?

Romové s největší pravděpodobností přišli z Indie v průběhu 9. století a od 14. století docházelo k jejich usazování v Evropě. Romové nejsou homogenní skupina, ale jedná se o více subetnických skupin, které spojuje historická zkušenost a jazyk (např. „Sintové“ ve Francii, Německu, Itálii, „Kale“ v Portugalsku a ve Španělsku, nebo Kalderaši v jihovýchodní Evropě). Treveleři jsou lidé, kteří již po staletí žijí itinerantním (kočovným) způsobem života. Nejde o etnické Romy, i když společně s Romy čelí podobné diskriminaci.

Podle Rady Evropy žilo v roce 2012 v zemích EU asi 6 milionů Romů. Romové tvoří asi 7-10% z celkové populace Bulharska, Maďarska, Makedonie, Rumunska, Srbska

a Slovenska. Velký počet Romů a trevelerů žije také v západní Evropě včetně Španělska (750 000), Francie (400 000), Velké Británie (225 000) a Itálie (150 000). Většina Romů v Evropě je trvale usazených (80-85%), přestože se o nich i na oficiálních místech často nesprávně mluví jako o kočujících.

V žádném ze současných ukazatelů lidského rozvoje Romové nedosahují národních průměrů. Osm z deseti Romů v Evropě žije v domácnosti ohrožené chudobou. To je situace, která může vyústit ve vážné materiální strádání a být příčinou špatného zdravotního stavu. Romové mají menší šanci dokončit střední vzdělání s maturitou než neromové: například ve Francii, Řecku nebo v Rumunsku složil maturitu jen jeden Rom z 10.

© Mugur Várzariu

Vlevo: Rumunští Romové při stěhování za asistence francouzské policie v Paříži. Francie, 28. září 2010. Francouzské úřady Romům nabízejí peníze za návrat do země původu.

Dole: Claudia, romská žena z města Cluj-Napoca, Rumunsko, říjen 2011.

ANTIDISKRIMINAČNÍ LEGISLATIVA EU

O diskriminaci hovoříme, když se s někým zachází odlišným způsobem kvůli znakům, jež souvisejí s identitou daného člověka, jako je například etnický původ, bez jiného zjevného opodstatnění.

K diskriminaci může dojít v mnoha oblastech života, včetně zaměstnání, vzdělávání nebo bydlení. Zvláště závažnou diskriminací pak může být fyzické násilí a ostatní trestné činy motivované znaky souvisejícími s identitou oběti, jako je etnicita. Státní orgány včetně policie musí použít všechny prostředky, aby předcházely rasově motivovaným útokům. Také musí důkladně prošetřit takové útoky, jejichž motivem mohly být rasové předsudky.

Evropská unie přijala zákony na ochranu lidských práv a k boji s diskriminací. V roce 2000 EU přijala směrnici o rasové rovnosti (dále též Směrnice), která zakazuje diskriminaci na základě rasy nebo etnického původu v přístupu k práci, vzdělávání, v přístupu ke zboží a službám, bydlení a zdravotní péči. Směrnice je právně závazná norma EU, kterou členské státy musí zahrnout do svých vnitrostátních právních řádů a kterou musí uplatňovat. V roce 2009

vstoupila v platnost Listina základních práv Evropské unie. Dokument zakazuje diskriminaci a obsahuje mnoho práv, včetně práva na vzdělání, sociální podporu, podporu v bydlení a zaměstnání. Listina je právně závazný nástroj, a proto musí být respektována institucemi a členskými státy EU při provádění evropských zákonů.

©Joshua Gross, Joshua Tree Photography

„Když Evropská unie vidí, že v naší zemi dochází k diskriminaci, musí něco udělat... Rumunsko vstoupilo do EU i s Romy a Maďary, s Židy a ostatními etniky, které v Rumunsku žijí. Takže i my - Romové - jsme součástí EU.“

Kludie, Cluj-Napoca, 2012.

KDYŽ VLÁDY A EU CHYBUJÍ

Ani antidiskriminační směrnice nezmírnila předsudky vůči Romům v Evropě, a to ani na národní úrovni. V roce 2008 například italský ministr vnitra veřejně obhajoval násilné útoky místní domobrany na Romy. Řekl, že „to se stane, když cikáni kradou děti a Rumuni páchají sexuální násilí.“

PREVENCE A VYŠETŘOVÁNÍ NÁSILNÝCH ÚTOKŮ

Rasová nenávisť a násilí vůči Romům je v Evropě všudypřítomné. V nedávno vydaném výzkumu Agentury Evropské unie pro základní práva se každý pátý dotázaný Rom vyjádřil, že byl obětí takových činů. Podle zpráv z médií, které shromáždilo Evropské centrum pro práva Romů, se mezi lednem 2008 a červencem 2012 odehrálo 120 vážných násilných útoků na Romy a na jejich majetek. Činy, mezi nimiž došlo také ke střelbě, pobodání nebo žhářství, se odehrály na území České republiky, Slovenska a Bulharska.

Úřady jen zřídka shromažďují data o zločinech z nenávisťi spáchaných na Romech; v roce 2011 taková data sbíraly jen čtyři země. I ty však ve vyšetřování těchto činů selhávají.

ZLOČINY Z NENÁVISTI V MAĎARSKU

Podle Evropského centra pro práva Romů bylo v Maďarsku mezi lety 2008 a 2012 následkem rasově motivovaných útoků zabito devět Romů včetně dvou dětí. Zločiny z nenávisťi mají traumatický dopad na oběti a jejich rodiny. József H., otec romského chlapce, který byl v roce 2008 v maďarském Fényeslitke ubodán k smrti, řekl Amnesty International: „Každý se bojí. Nezáleží na tom, co strašného se ti stane. Netroufeš si to nikomu říci, protože se bojíš.“

Romské komunity jsou v zemích, jako je Francie, Česká republika nebo Maďarsko, kde policie selhává v jejich ochraně, zavražďovány a ohrožovány různými neformálními aktéry nebo skupinami. V prosinci 2012 vyhnali lidé ze sousedství romského osídlení ve francouzském Marseille celou romskou komunitu a tábořiště zapálili.

POLICIE NEZAKROČILA V MAĎARSKÉM DEVECSERU

5. srpna 2012 se na náměstí v Devcseru shromáždilo asi 500 lidí k demonstraci, kterou svolala krajně pravicová strana Jobbik, k níž se připojila místní domobrana.

Někteří lidé v davu křičeli protiromská hesla a házeli na domy Romů kusy betonu a jiných věcí. Policie proti násilí nezakročila ani nikdo nebyl zatčen.

V okamžiku, kdy byl napaden jeden z romských domů, se na jeho dvorek nacházela jedna aktivistka. Byla zraněna kusem betonu. Podala trestní oznámení a policie po nátlaku nevládních organizací začala pátrat po neznámém pachateli pro rasově motivované násilí.

Byla také podána stížnost na policii, protože v den demonstrace nedokázala zabránit násilí. Ministr vnitra však v září 2012 prohlásil, že jednání policie v Devcseru bylo adekvátní.

© Amnesty International

© Kinga Kalocsai

Vlevo: Dům v Tatárszentgyörgy, Maďarsko, únor 2010. Zde byl dne 23. února 2009 zavražděn Róbert Cs. a jeho pětiletý syn. Oba byli zastřeleni, když utíkali z domu po nahlášení žhářského útoku.

Nahoře: Romové a jejich podporovatelé se sešli k protestu proti pochodu krajní pravice v obci Miskolc ve východním Maďarsku. 17. říjen 2012

Dole: Demonstrace v obci Devecser, Maďarsko, 5. srpna 2012. Demonstraci svolala krajně pravicová strana Jobbik, k níž se připojila místní domobrana.

PŘEDCHÁZENÍ DISKRIMINACI V BYDLENÍ

Stovky tisíc Romů v Evropě jsou segregovány v ghettech, osadách či tábořištích následkem politik, které jim znemožňují dosáhnout na jiné možnosti bydlení.

Často si nemohou být jisti vlastnictvím, jsou ohroženi nuceným vystěhováním a někdy jsou přestěhováni do oblastí, kde je ohroženo jejich zdraví.

Nucené vystěhování je přesunutí jednotlivců, rodin nebo komunit proti jejich vůli z jejich domovů a/nebo území, kde přebývají, bez právní ochrany nebo jiných záruk, jako např. přezkoumání všech přijatelných alternativ na základě důkladné konzultace, odpovídajícího oznámení, příležitosti vystěhování napadnout nebo přístupu k právní nápravě.

Amnesty International a ostatní organizace zdokumentovaly nucené vystěhování romských komunit v Bulharsku, České republice, ve Francii, v Řecku, Itálii, Makedonii, Rumunsku, Srbsku, na Slovensku a ve Slovinsku.

ULICE COASTEI, CLUJ-NAPOCA. RUMUNSKO

Dne 17. prosince 2010 bylo úřady města Cluj-Napoca nuceně vystěhováno 76 romských rodin z jejich domů v centru v ulici Coastei. Jediné oficiální varování, kterého se jim dostalo, bylo písemné upozornění doručené jen s dvoudenním předstihem. S rodinami vystěhování nikdo nekonzultoval, nedostali příležitost se proti němu bránit ani adekvátní náhradu bydlení.

Rodiny byly přesunuty na periferii do oblasti, která je obydlena převážně Romy. V její blízkosti se nachází skládka a úložiště chemického odpadu.

Jen 40 rodin dostalo náhradní ubytování, které sestávalo z jedné místnosti o 18 m² určené pro celou rodinu. Čtyři místnosti sdílely koupelnu pouze se studenou vodou. Tyto bytové objekty byly postaveny za veřejné peníze. Jsou tedy součástí politiky radnice, která aktivně prosazuje residenční segregaci, jednu z forem diskriminace.

Celkem 36 ze 76 vystěhovaných rodin nebylo nabídnuto žádné náhradní ubytování, takže zůstaly bez domova. Někteří se přestěhovali k příbuzným, což mělo za následek vážné přeplnění bytů, ostatní si postavili domy vedle zmíněných bytových

objektů. Se stavbou radnice souhlasila, písemně tento souhlas však vystaven nebyl. Rodiny tak žijí v nevyhovujícím bydlení v obavách z opětovného nuceného vystěhování a ztráty nových domovů.

Bela Novak žil v ulici Coastei 16 let, než jej v roce 2010 vystěhovali. Přes značně pokročilý věk a závažné zdravotní problémy nedostal náhradní bydlení. Dvě zimy přebýval v přístřešku, který poslal jeho syn. „Moje podlaha byla jen udusaná hlína, syn ji nemohl udělat z betonu. Byly tam krysy...Minulou zimu to bylo ještě horší, protože jsem neměl žádné dřevo a byla zima, okolo -25 °C. Ztratil jsem vědomí, málem jsem zemřel.“

Claudia s rodinou dostala jednu místnost v bytovém objektu nedaleko skládky odpadu: „Bývala jsem šťastná...Teď, když se ráno vzbudím a vidím tu skládku, je mi do breku.“

Dva roky po nuceném vystěhování se situace těchto rodin nezměnila.

Vlevo: Romská žena přenáší kočárek poté, co byla nuceně vystěhována ze svého domu v ulici Coastei, Cluj-Napoca, Rumunsko, 17. prosinec 2010.

Nahoře: 28. září 2012 bylo z tábora Tor de'Cenci v italském Římě nuceně vystěhováno asi 250 Romů, většinou bosenského původu. Všichni byli posláni do nově zřízeného tábora La Barbuta, který leží nedaleko letiště Ciampino, nebo do tábora Castel Romano.

Ulice Coastei není ojedinělým případem v Rumunsku ani v Evropě. Politiky, které podporují etnickou segregaci, nebo jejichž následkem je prostorové vyloučení romských komunit, lze najít napříč celým Rumunskem: V Baia Mare, Konstantě, Miercurea Ciuc nebo v Piatra Neamț. V červenci 2011 město Baia Mare dokonce nechalo vybudovat zeď, která oddělila místní Romy od neromských sousedů.

SEGREGACE V LA BARBUTĚ, ŘÍM (ITÁLIE)

Po desetiletí se italské úřady staraly o prostorové vyloučení Romů. Místní a regionální úřady neustále prosazovaly „tábory“ jako jediné možné a vhodné řešení bydlení pro Romy.

V roce 2008 byla vyhlášena tzv. kočovnická pohotovost, kdy některé italské úřady využily situace k nucenému vystěhování romských komunit a k prosazení přístupu, jehož následkem je prostorové vyloučení vystěhovaných Romů. Takové diskriminační jednání přetrvávalo i po zrušení této „pohotovosti“ státní radou v listopadu 2011.

Dne 18. června 2012 římské úřady otevřely romskou „vesnici“ nazvanou La Barbuta, do které přemístili asi 200 lidí nuceně vystěhovaných z tábora Tor de'Cenci, kde žili od roku 1995. Tábor La Barbuta, ležící nedaleko letiště Ciampino, je oplocený a pod dohledem kamer. Nevede tam veřejná doprava a nejbližší obchody, školy a zdravotní zařízení jsou vzdáleny 2,5 kilometru. Obyvatelé tam musí jít podél hlavní silnice, kde není ani v jednom směru chodník.

V červenci 2012 se mnoho romských rodin žijících v Tor de' Cenci svěřilo Amnesty

International, že se nechtějí stěhovat do tábora La Barbuta z obavy o bezpečnost a kvůli jeho izolované poloze.

„Tady, [v Tor de'Cenci], bylo všechno snadné, blízko tábora... Z radnice nám řekli, že budeme muset jít tak jako tak. Řekli nám, že nás vyhodí třeba násilím a že zde nikdo nezůstane... Neměli jsme na výběr.“

Obyvatel Tor de'Cenci, červen 2012

ROVNÝ PŘÍSTUP K VODĚ A HYGIENICKÉMU ZÁZENÍ

Je těžké uvěřit, že někteří občané EU nemají přístup k vodě. V některých romských osadách napříč Evropou je to nicméně každodenní realita.

Ve Slovinsku místní úřady připojí vodu jen obyvatelům, kteří se mohou prokázat speciálními dokumenty, jako například stavebním povolením. Tato praxe je diskriminační pro Romy, kteří žijí v neformálních osídleních, nemají potřebné dokumenty, a kteří v důsledku nemají k této základní službě přístup. Zatímco k vodě mají přístup téměř všichni Slovinci, podle průzkumu z roku 2010 chybí asi 20-30% romským osadám na jihovýchodě země.

Mnoho obyvatel romských osad, zvláště žen, řeklo Amnesty International, že nemají dostatek vody k pokrytí každodenních potřeb rodiny, jako je pití, vaření, osobní hygiena nebo praní prádla. Marjan z obce Goriča v Ribnici řekl: „Je normální, že smrdíme a že se nám lidi vyhýbají. Jak si myslíte, že se cítí naše děti, když jsou ve škole všem pro smích, protože smrdí?“ Vysvětlil, že rodina a přátelé chodí dlouhé vzdálenosti, aby našli vhodný zdroj vody,

jako jsou hřbitovy, pumpy ve starých továrnách nebo domácnosti, které jsou ochotny pomoci.

BEZ VODY A BEZ SOUKROMÍ, PONOVA VAS, SLOVINSKO

Silvana, obyvatelka osady u obce Ponova vas v Grosuplje, popsala Amnesty International, jak je pro ženy a děti život bez vody a bez hygienického zázemí složitý:

„Nemohu se mýt před manželem nebo před syny. Když muži nejsou doma, my ženy se vykoupeme v potoce. V zimě si můžeme umýt jen obličej a vlasy. Nemůžeme být před dětmi nahé. Na toaletu chodíme za dům – tak daleko od domu, jak je to možné, do příkopu...V noci si musím brát baterku, ve dne musíme neustále kontrolovat, jestli kolem není někdo, kdo by nás mohl vidět.“

DESEGREGACE ROMSKÝCH ŠKOL A TŘÍD

Desítky tisíc romských žáků v Evropě jsou segregováni v čistě romských třídách a školách nebo ve školách a třídách určených dětem s lehkým mentálním postižením, kde se učí podle redukovaných vzdělávacích plánů.

V České republice tvoří Romové asi 35% všech dětí v základních školách (praktických) a v třídách pro děti s lehkým mentálním postižením, přestože v celkové populaci České republiky jsou jen 3% Romů.

Evropský soud pro lidská práva v roce 2007 uznal, že Česká republika porušila právo romských žáků na rovný přístup ke vzdělání (*D. H. a ostatní versus Česká republika*). Ani pět let poté však Česká republika rozsudek stále dostatečně neprovedla. Diskriminační praxe tak stále pokračuje a předurčuje budoucnost romských žáků.

Vzdělávání podle redukovaných vzdělávacích plánů snižuje možnost získání středního vzdělání s maturitou, a zachovává tak cyklus diskriminace. V České republice tohoto stupně vzdělání dosáhnou jen tři

© Jiri Dolezel

Zcela vlevo: Romský muž nabírá vodu. Ribica, Slovinsko, červenec 2012. Jediný zdroj pitné vody pro jeho komunitu je kohoutek na hřbitově nebo pramen v lese.

Vlevo: Romi D. píše domácí úkoly. Ostrava, Česká republika.

z 10 romských studentů, na rozdíl od osmi z 10 neromských studentů. Na Slovensku to jsou dokonce jen dva z 10 Romů v porovnání s devíti z 10 neromů.

ROMI, „DÍTĚ Z PRAKTICKÉ ŠKOLY“ V OSTRAVĚ, ČESKÁ REPUBLIKA

Romi žije v Ostravě, odkud pocházeli také žalobci z případu D.H. Chodí do školy, kde Romové tvoří 90% všech žáků a kde se ve většině tříd vyučuje podle upraveného (redukovaného, praktického) vzdělávacího plánu.

Romiho otec, Roman D., zapsal do této školy všechny své děti, protože je nejbliž ubytovně, kde jeho rodina žije. Roman D. má pocit, že „škola jeho dětem moc nepřináší. Navzájem od sebe věci odkoukávají a není tam žádná různorodost, protože většina dětí jsou Romové.“

Romi a jeho dva sourozenci byli testováni v poradně, jestli netrpí mentálním postižením. Podle Romana testy ukázaly, že jsou pozadu. Na základě testů byli umístěni do praktických tříd.

Romi se dosud nezačal učit cizí jazyk, tak jako by se býval učil, kdyby byl na škole hlavního vzdělávacího proudu (na běžné základní škole).

Když jsme se jej zeptali, proč se jazyk neučí, odpověděl: „Nejsme děti ze základky, ale z praktické školy.“ Podle vzdělávacího plánu praktické školy, kam Romi chodí, se začne učit angličtinu až v šesté třídě a bude ji mít dvě hodiny týdně. Kdyby chodil do běžné základní školy, začal by s angličtinou ve třetí třídě a měl by ji tři hodiny týdně.

Romské děti jsou nadměrně zastoupeny ve speciálních školách a ve třídách pro děti s lehkým mentálním postižením také na Slovensku. Rozvojový program OSN v roce 2010 zjistil, že 65% takových škol je čistě nebo téměř čistě romských a že 90% speciálních tříd v běžných základních školách je výlučně nebo téměř výlučně navštěvováno romskými dětmi.

V září 2011 byly například na základní škole ve Francisciho ulici ve slovenské Levoči otevřeny dvě segregované čistě romské první třídy. Z 29 romských dětí, které nastupovaly do první třídy, jich bylo 26 umístěno právě do těchto dvou tříd. V jiné základní škole v Šarišských Michaľanech byly od roku 2008 všechny romské děti umísťovány do oddělených tříd ve zvláštním patře budovy. Dne 30. října 2012 krajský soud v Prešově rozhodl, že oddělování romských žáků bylo diskriminační.

V Řecku segregace romských žáků ve školách pokračuje i přes druhý rozsudek Evropského soudu pro lidská práva, který v roce 2012 znovu rozhodl, že segregace romských žáků v oddělených, čistě romských třídách ve městě Aspropyrgos byla diskriminační (*Sampanis a ostatní versus Řecko*).

PRAVOMOCI EU V BOJI PROTI DISKRIMINACI

Evropská komise jako výkonný orgán Evropské unie dohlíží na správnou aplikaci práva EU ve všech 27 členských státech, včetně směrnice o rasové rovnosti.

Evropská komise má pravomoc zasáhnout proti těm členským státům, jejichž legislativa není v souladu s právem EU. Děje se tak formou zahájení formálního řízení pro porušení povinností proti státu, jehož zákony, politiky nebo postupy jsou v rozporu s evropským právem, včetně Směrnice. Komise navíc může, pokud stát i přesto pokračuje v jejím porušování, podat žalobu k Soudnímu dvoru EU.

V roce 2008 Komise zavedla neformální řízení, tzv. program EU Pilot, který sice nenahrazuje řízení pro porušení povinností, ale může mu předcházet. Tento program Komisi umožňuje vést s daným členským státem neformální dialog předtím, než se rozhodne zahájit samotné formální řízení.

Dne 7. dubna 2011 Komise přijala Evropský rámec národních strategií romské integrace (dále též Evropský rámec). Přestože se Evropský rámec pokusil stanovit spíše

dlouhodobou strategii podpory romské integrace, nespécifikuje žádná opatření, která by členské státy měly přijmout v boji proti diskriminaci Romů. Dokument navíc nestanovuje žádné ukazatele nebo monitorovací mechanismy, které by hodnotily politiky členských států v dané oblasti.

Evropská unie by také měla zajistit, aby projekty financované jejími institucemi a orgány neporušovaly lidská práva v kandidátských, případně potenciálních kandidátských zemích. V Srbsku se například objevily obavy, že finanční prostředky z EU určené na podporu náhradního bydlení pro nuceně vysídlené romské komunity byly Bělehradským magistrátem fakticky použity tak, že segregaci Romů v oblasti bydlení ještě posílily. V prosinci 2012 tyto obavy otevřeně vyjádřila i Delegace EU v Srbsku. Vhodné řešení pro nuceně vysídlené Romy přitom stále nebylo nalezeno.

EVROPSKÁ UNIE MUSÍ UDĚLAT VÍCE

Evropská komise disponuje pravomocemi, aby dokázala trvale ovlivnit životy marginalizovaných a diskriminovaných komunit v Evropě, včetně Romů. Komise svých pravomocí bohužel nevyužívá dostatečně.

Komise každopříčně zahajuje stovky řízení pro porušení povinností, která se týkají mnoha různých otázek a politik. Většina z nich se týká životního prostředí, zdanění, společného vnitřního trhu a dopravy. Na konci roku 2011 probíhalo celkem 1 775 řízení. V roce 2012 Soudní dvůr EU vydal 62 rozsudků v případech tohoto druhu, jež mu byly předloženy Komisí.

Směrnice o rasové rovnosti není o nic méně zavazující než jiná legislativa EU. Podle statistik zatím bylo otevřeno celkem 30 řízení pro porušení povinností proti státům, které Rasovou směrnicí netransponovaly dostatečně do svých vnitrostátních právních předpisů. Komise se však doposud soustředila pouze na technické záležitosti, jako například na definici „diskriminace“

Romské děti si hrají venku na předměstí Marseille, Francie, 2010.

v jednotlivých zákonech, než na jejich faktické provádění. Žádné řízení prozatím nebylo zahájeno proti členským státům, jejichž politiky nebo praxe jsou vůči Romům (nebo jiné etnické skupině) diskriminační.

Na konci roku 2011 probíhaly stovky řízení proti členským státům, jejichž legislativa nebyla v souladu s evropským právem v oblastech jako životní prostředí, zdanění nebo společný vnitřní trh. Na konci roku 2012 bylo otevřeno pouze velice malé množství řízení týkajících se Směrnice, a to vždy jedno vůči Belgii, Nizozemí, Polsku, Rumunsku a Velké Británii.

V některých případech Evropská komise nebyla ochotná zahájit řízení proti státům, které porušily lidská práva Romů. V srpnu 2010 například francouzské ministerstvo vnitra vydalo pokyny k nucenému vysídlení rumunských a bulharských Romů žijících v neformálních osadách ve Francii a k jejich vystěhování ze země. V září Komise zvažovala zahájení řízení proti Francii, nicméně v říjnu po první výměně informací s Francií od této myšlenky upustila. Komise posoudila záruky dané francouzskou vládou pro řešení problému za uspokojivé s tím, že pokyny ministerstva vnitra byly změněny. Několik tisíc Romů je

však každým rokem ve Francii stále nuceně vystěhováváno ze svých neformálních osad či squatů.

V jiných případech, kde se jednalo o porušení práva EU, Evropská komise jednala pohotově a úspěšně. Tyto případy ukazují, že řízení pro porušení povinností může být velice silným nástrojem v rukou Komise. Dne 17. ledna 2011 například Komise otevřela řízení proti Maďarsku kvůli porušení práva EU v oblasti diskriminace na základě věku. Reforma maďarské ústavy vedla ke snížení důchodového věku soudců, státních zástupců a notářů. Komise tento případ předvedla před Soudní dvůr EU, který v listopadu 2011 vyslovil, že Maďarsko porušilo zákaz diskriminace na základě věku. Maďarsko proto musí své politiky bezodkladně uvést do souladu s tímto rozsudkem.

ŘÍZENÍ PRO PORUŠENÍ POVINNOSTÍ V NĚKTERÝCH ZEMÍCH EU

	Celkový počet probíhajících řízení (2011)	Oblasti s vyšším počtem probíhajících řízení (2011)	Probíhající řízení o Směrnici (2012)
Francie	95	Zdanění (18), Životní prostředí (15), Vnitřní trh a služby (13)	0
Itálie	135	Životní prostředí (33), Vnitřní trh a služby (18)	0 (1 EU Pilot)
Rumunsko	47	Zdanění (9), Energetika (8)	1
Slovensko	41	Životní prostředí (8), Doprava (7)	0
Česká republika	65	Životní prostředí (20), Doprava (14)	0

ZÁVĚR

Třináct let po zavedení směrnice o rasové rovnosti zůstává diskriminace Romů v Evropě rozšířeným fenoménem.

Aby rovnost, zásada nediskriminace a respekt k lidské důstojnosti nebyly jen prázdnými slovy, je potřeba udělat mnohem víc. Členské státy EU musí dodržovat mezinárodní a evropskou antidiskriminační legislativu. Evropská komise je strážce dodržování evropského práva. Musí proto nyní jednat, aby zajistila řádné dodržování směrnice o rasové rovnosti.

Různé formy diskriminace, rasismu a jiných porušování lidských práv, jimž Romové čelí, nemohou být nikdy pořádně vyřešeny, dokud Komise nepoužije všechny prostředky, jimiž disponuje. Komise má například pravomoc zajistit, aby vnitrostátní úřady přestaly znevýhodňovat Romy prostřednictvím nucených vystěhování, posilování residenční segregace nebo segregací romských dětí v romských třídách nebo třídách pro děti s lehkým mentálním postižením.

Evropská unie se hrdě hlásí k tomu, že je „založena na principech svobody, demokracie, úctě k lidským právům a základním svobodám“. Každodenní zkušenost s diskriminací Romů nám však ostře ukazuje, že evropské instituce nedokázaly převést tyto principy do reálné rovnosti jedné z největších evropských menšin.

CO MŮŽETE UDĚLAT VY?

Připojte se ke kampani „Lidská práva tady, práva Romů teď!“ a vyzvěte komisařku pro spravedlnost, základní práva a občanství, Viviane Reding, aby se rázně zasadila o ukončení diskriminace, jíž jsou Romové v Evropě vystaveni.

Podepište naši petici na amnesty.org/Roma

Nahoře: Isabela Mihalache, rumunská aktivistka za práva Romů promlouvá k davu na demonstraci v Budapešti, Maďarsko, duben 2011. Požaduje lepší rámcová pravidla EU pro vnitrostátní strategie integrace Romů.

Titulní strana: Romové a jejich podporovatelé se sešli k protestu proti ultrapravicovému pochodu v Miskolci ve východním Maďarsku, 17. října 2012.

DOPORUČENÍ

Amnesty International vyzývá Evropskou komisi, aby využila všech svých pravomocí včetně rozsáhlého monitoringu a řízení pro porušení povinností k zajištění, že v každém členském státě:

- Romové nebudou nuceně vystěhováni, přemísťováni do segregovaného a neadekvátního bydlení a diskriminováni v přístupu k sociálnímu bydlení;
- Romové nebudou diskriminováni v přístupu ke službám jako například voda či elektřina;
- Romští žáci nebudou umísťováni do čistě romských škol a tříd nebo do speciálních škol zřízených pro děti s lehkým mentálním postižením;
- Vnitrostátní úřady včetně policejních složek zamezí, případně efektivně a důkladně vyšetří násilné útoky proti Romům;

■ Romové nebudou diskriminováni v žádné další oblasti včetně zaměstnání, sociální ochrany a zdravotnictví.

Amnesty International dále vyzývá Evropskou komisi, aby účinně prosazovala antidiskriminační právo EU a tlačila členské státy k přijetí, přezkoumání a provádění národních strategií začleňování Romů, která budou obsahovat silná opatření k boji proti diskriminaci ve všech sférách života.

Amnesty International nakonec vyzývá Evropskou komisi, aby účinně monitorovala používání svých finančních prostředků včetně těch, které jsou použity prostřednictvím Evropské investiční banky a vnitrostátními úřady, aby bylo zajištěno, že:

■ finanční prostředky EU nebudou investovány do projektů, které porušují lidská práva Romů či jiných komunit.

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

Amnesty International je globální hnutí více než 3 milionů podporovatelů, členů a aktivistů z více než 150 zemí a regionů světa, kteří se zasazují o ukončení závažného porušování lidských práv.

Naší vizí je svět, v němž každý člověk požívá všechna práva zakotvená ve Všeobecné deklaraci lidských práv a dalších mezinárodních standardech na ochranu lidských práv.

Jsme nezávislí na jakékoli vládě, politické ideologii, ekonomickém zájmu či náboženství. Finance získáváme zejména prostřednictvím členských příspěvků a darů veřejnosti.

Index: EUR 01/002/2013
Czech

Duben 2013

Amnesty International
International Secretariat
Peter Benenson House
1 Easton Street
London WC1X 0DW
United Kingdom

amnesty.org